

VIERAAT
TEEMU KASKINEN
KUNNAAT

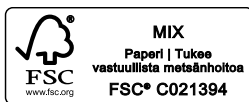
W S O Y

**VIERAAT
TEEMU KASKINEN
KUNNAAT**

**WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI**

Kirjoitettu Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahaston tuella.

© TEEMU KASKINEN JA WSOY
978-951-0-48434-0
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
PAINETTU EU:SSA

*Er ist der Herr der Kröten und Frösche, die im Wasser wohnen und ans Land
steigen, die am Mittag und um Mitternacht im Chore singen.
Er ist das Volle, das sich mit dem Leeren einigt.
Er ist die heilige Begattung,
Er ist die Liebe und ihr Mord,
Er ist der heilige und sein Verräter.
Er ist das hellste Licht des Tages und die tiefste Nacht des Wahnsinns.
Ihn sehen, heißt Blindheit,
Ihn erkennen heißt Krankheit,
Ihn anbeten heißt Tod,
Ihn fürchten heißt Weisheit,
Ihm nicht widerstehen heißt Erlösung.*

C. G. JUNG

Where you go I won't lead.

GLENN DANZIG

PROLOGI

Kuu kumotti vaalealla taivaalla metsänreunan yllä. Pilvet olivat hälvenneet ja tuuli tyyntynyt.

Rantakoivujen oksat roikkuivat melkein kiinni tyyneen veden pinnassa. Ilma oli kostea, rannan ruoho kiilteli ja tuoksu kauas järvelle. Kaskaiden kihisevä säksätys painoi maisemaa raskaana mattona. Jossain kaukana kylän liepeillä kiekui kukko kahdesti ja vaikeni.

Luutnantti Aulanko vetäisi vielä airoista, antoi veneen kulkea ja katseli, miten pitkä siima katosi suorana veden sisään, kulman muuttumatta. Kersantti Remes kaivoi tupakat taskustaan ja laskeutui selälleen veneen pohjalle, konepistooli kolahti. Remes raapaisi tulta, tikun päästä lensi palavaa ainetta, rikkiä tai fosforia, veneen pohjalla lilluvaan veteen. Remes poltteli tupakkaa veneen pohjalla maaten, polvet korkealla. Ruskeat silmät vilkkuivat hyväntuulisina.

»Ettei kala pelästy tulta», hän selitti.

»Kalahan tulee tulen luo.»

»Niin tuulastaessa, mutta ei siimaa vetäessä.»

»Yksi ja sama, ei se syö kuitenkaan.»

»Varmasti syö tällaisena yönä.»

»Ei taatusti syö täysikuulla, ei helteitten jälkeen, vesi on lämmintä kuin vastalypsetty maito. Ei se syö. Vaikka mukavaahan täällä on soudella, en minä sillä.»

»Ukkonen sotki vedet, eli varmasti syö. Ja järvi on syvä, tuolla voi olla pohjassa ihan mitä tahansa. Tämä on ikivanhaa seutua. Katso tätä järveä. Tässä ei ole laskujokeakaan», Remes selitti.

Aulanko viittasi joensuuhun lounaassa.

»Sieltä se vesi tulee», Remes sanoi. »Mutta minne se menee?»

»No minne sitten?»

Remes vetäisi savut, tuhkaa karisi hänen sormilleen.

»Tuolla on järven pohjassa reikä, niin vanhat sanovat. Siellä on järvi järven alla. Sinne se vesi menee.»

»Järvi järven alla?»

»Järvi järven pohjassa, sen pohjan alla, järvi niin kuin tämä-kin. Ja siellä sen järven väki. Kun on kuuma ja helteet, tämän ylimmän järven kalat menevät sinne viilentymään. Mutta siellä ovat ankarat kalamiehet vastassa, verkot viritettyinä. Kalat eivät tahdo jäädä niiden alempien ukkojen pyydyksiin, ja sen tähden ne kalat tulevat takaisin tänne ylös. Matkasta ne nälkiintyvät. Ja käyvät sitten koukkuun heti ukkosen jälkeen.»

»Miten ukkonen siihen liittyy?»

»En minä tiedä, vanhat ne niin puhuvat. Ukkonen on merkki. Eikö ole sanottu, että niin maan päällä kuin myös taivaissa. Kun ylhäällä taivaissa vavahtaa, niin vavahtaa täälläkin.»

Aulanko ei ymmärtänyt.

»Vapa, vapa vavahtaa. Sehän on aivan selvä asia, jos sitä yhtään ajattelee», Remes sanoi.

Aulanko vetäisi taas, nosti harmaat aivot vedestä ja laski ne varovasti reunoilleen. Ainoa ääni mikä kuului oli katajaisten hankaimien kitinä ja airoista veteen tippuvien pisaroiden ääni. Vesi tuskin liplatti keulassa. Oli niin hiljaista, että Aulanko kuuli Remeksen hengityksen, haistoi savun.

Remes nousi istumaan perätuhdolle. Hänen kenttäpuseronsa selkämys oli märkä, housut myös. Remeksen paljaat jalat olivat melkein valkoiset, hän oli jättänyt kenkensä rannalle ja lipsutteli nyt varpaitaan veneen pohjan vedessä. Hän näpäytti sormellaan siimaa ja heitti tupakantumpin järveen. Aulangon mielestä se näytti väärältä eleeltä, väärältä siinä paikassa ja sopimattomalta yleensä varovaiselle Remekselle.

Remes hymyili: »Anna Ahti ahvenia, Pekka pieniä kaloja, Jussi julman suuruisia, Heikki helvetin isoja...»

Siima värähti. Remes naurahti voitonriemuisesti ja tarttui siimaan, antoi Aulangolle merkin, että nyt piti vetää. Aulanko laski aivot järveen. Remes kävi polvilleen perätuhdolle ja veti siimaa sivulle kuin arvellaakseen saaliin koon tai painon. Se räpsähti irti hänen kädestään. Remes katsoi sormiaan kummastuneena. Etusormeen oli leikkautunut haava. Aulanko pysäytti tekemisen.

»Souda!»

Aulanko alkoi soutaa. Siima juoksi keskituhtoon kiinnitetyltä kelalta järveen kierros toisensa perään, kunnes Remes sai rukkasen käteensä ja pyöräytti siiman sen ympäri. Nyt siima kulki kireänä tuhtoa pitkin edestakaisin, kuin sopivaa kohtaa etsien. Remes pujotti toisen käsivartensa siiman ympäri, tarttui sormillaan keveästi, lujemmin ei tarvinnut, sillä siima puristi puseron hihan tiukasti käsivarteen kiinni. Hänen molemmat kätensä olivat nyt siimaan sotkeutuneita, se näytti uhkarohkealta, mutta yleensä Remes tiesi mitä oli tekemässä.

»Vasemmalle! Itsestäsi katsoen!» Remes näytti päällään.
»Tuonne! Huopaa! Nyt huopaa!»

Aulanko mietti mikä se saattoi olla, maailman suuri haukiko? Vai oliko se sampi? Olivatko venäläiset istuttaneet tänne sampia? Tai jos se oli tullut merestä, mikä ikinä se olikaan, uinut laskujokea pitkin tänne joskus aikojen alussa, kun sellainen oli vielä ollut.

»Souda! Vasemmalle, käännä, käännä!»

Siima kiskoi Remeksen käsiä sinne tänne, mutta enemmän vasemmalle. Remes jännitti vastaan koko selällään, pisyäkseen pystyssä, mutta hänen olkapäänsä olivat jatkuvassa liikkeessä ja kädet antoivat myöten vedenelävän liikkeille.

Aulanko yritti käännellä venettä Remeksen käskyjen mukaan. He väsyttivät kalaa ja se alkoi väsyä. Remeksen käskyt harvenivat, siima veltostui yhä useammin ja pidemmäksi aikaa ja lopulta Remes laski kätensä, ojensi polvensa, antoi lihastensa levähtää ja huokasi, hengitti syvään.

»Anna olla paikallaan.»

Remes kiersi käsivartensa siiman otteesta ja alkoi kiertää siimaa kelalle. Aulanko soui siihen suuntaan, missä saalis vai-

kutti olevan. Se lähestyi, Aulanko näki sen kelluvan pinnan alla, veneen aiheuttamat väreet pilasivat näkymän, mutta suuri se oli, suuri ja valkea. Remes kumartui laidan yli ja iski sitä nyrkillä niskaan, sukelsi sitten ylävartalonsa veteen ja ankarasti ponnistaen sai kiskottua olennon laidan yli veneen pohjalle.

Se oli valkea kauttaaltaan, sillä ei ollut käsiä eikä jalkoja, ei hiuksia eikä päätä. Se katseli heitä mykkänä mustilla silmillään.

»Päästä se menemään», Aulanko kuiskasi.

»Taitaa olla liian myöhäistä», Remes sanoi.

Hän veti vyöstään suuren leukun, kampesi olennon vatsalleen ja työnsi puukonterän niskasta sisään. Vedenelävä nytkähti avuttomana.

»Katso muualle vaan», Remes sanoi Aulangolle. »Meinaan jos tekee pahaa.»

Pitkällä ja vaivattomalla vedolla Remes leikkasi olennon pitkän selkälihan irti, sitten toisen. Hän viskasi lihat Aulangon jalkoihin. Helakka veri valui veneen pohjalle, sitä oli siinä jo enemmän kuin vettä. Olento värisi ja aukoi suutaan. Sieltä kuului omituista vikinää. Remes kahmaisi olennon syliinsä, nousi ja sysäsi sen järveen. Se heilautteli pyrstöään, muttei enää saanut itseään vauhtiin, selkä raadeltuna se vajosi yhä syvemmälle kunnes katosi kokonaan näkyvistä. Aulanko katsoi kahta irtileikattua selkälihaa jaloissaan, ne nytkähtelivät ja niistä pisaroi verta, nahka oli valkoinen, liha kiilteli vaaleanpunaisena. Aulanko siirsi saappaitaan niin, etteivät ne koskettaisi lihoihin. Häntä etoi.

Remes pyyhkäisi leukunsa puhtaaksi housuihin.

»Ei olisi tarvinnut katsoa», hän sanoi.

ENSIMMÄINEN LUKU

1

Luutnantti Aulangon partio oli matkalla takaisin. Kolmen edeltävän viikon aikana he olivat tarkkailleet vihollisen liikkeitä rintaman takana, katkaisseet Arkangelin radan ja tuhonneet kaksi kuljetuskuorma-autoa miehistöineen. Vuosi 1943 oli ollut kiireistä aikaa Päämajan kaukopartioille. Länsiliittoutuneet kuljettivat tavaraa Pohjoisen Jäämeren kautta Muurmanskin ja Arkangelin satamiin. Huoltoväylä kulki teräskiskoina pohjoisesta kohti Leningradia. Kipeästi kaivatut polttoaine-, elintarvike-, ja ammuskuljetukset yrittivät löytää tiensä saarrettuun suurkaupunkiin. Tavaraa tuotiin Yhdysvalloista Neuvostoliittoon ja toimitettiin kohteisiin koko itärintaman pituudelta. Sadat tuhannet neuvostoliittolaiset sotilaat sotivat amerikkalaiset maihinnousukengät jalassaan ja söivät amerikkalaisia lihasäilykkeitä. Amerikkalaiset lentokoneet pudottivat suomalaisten niskaan propagandalentolehtisiä ja pommeja. Amerikkalaiset tankit ryhmittivät niityillä ja pelloilla. Amerikkalaiset maastoautot kuljettivat komissaareja ja upseereita komentopaikoilta prikaatien päämajoihin.

Kersantti Remes kulki ryhmän edellä yhdessä Jefremoffin kanssa. Heidän etäisyytensä pääjoukkoon oli viisikymmentä metriä. Aulanko näki vilahduksia puiden takaa. Silloin tällöin toinen jäi odottamaan pääjoukkoa, antoi tiedonannon ja kii-rehti taas kauas eteen. He olivat edenneet puoli päivämätkaa

puhtaassa korvessa, seuranaan ainoastaan itsensä. Ja linnut. Pikkulinnut sirkuttivat ja hyppelivät metsän täydeltä.

Aulanko johti pääjoukkoa. Hän katsoi taakseen. Retken alun verraten siististä resuiseksi ja sänkiseksi muuttunut porukka taivalsi harvana letkana hänen perässään. Tämä oli jo tuttua maastoa. Konepistoolit ja kiväärit roikkuivat niskassa. Reput olivat keventyneet, räjähteitä ei enää ollut jäljellä, muonaa tuskin ollenkaan. Askel saattoi painaa, mutta meno oli hyväntuulista, oltiin jo voiton puolella. Koistinen käveli paljain jaloin, hän oli tervannut jalkapohjansa. Aulanko tiesi Hautamäen ja Seppälän saappaiden irvistelevän. Hän itse oli hukannut suohon toisen saappaansa kantalapun ja nilkutti nyt, yritti astua päkiällään. Iltapuhteet menivät jalkineita korjaillessa, kuka mitenkin taisi. Vaatteille kukaan ei viitsinyt tehdä mitään, niiden repeämät eivät haitanneet liikkumista. Jefremoff oli ainoa, jolla ei ollut ongelmia kenkiensä kanssa, Aulanko oli miettinyt ja tarkkaillut Jefremoffia. Tämä käveli eri tavalla kuin muut, ripeästi ja jalkoihinsa katsomatta, huoltomasti mutta tarkasti.

Remes odotti heitä puron varressa, kahdella kivellä seisten. Hänellä oli jalassaan tuohivirsut. Saappaansa hän oli viskannut pöpelikköön jo viikko sitten. Hänen sänkinen leukansa oli märkä. Aulanko sysäsi konepistoolinsa selkään, kumartui maahan, tuki kouransa liukkaisiin kiviin ja joi hänkin, olisi juonut enemmänkin, mutta konepistooli liukui selästä pois ja hihna nyhti Aulankoa kaulasta ärsyttävästi. Aulanko nousi seisomaan.

»Jefremoff haluaisi mennä käymään tiellä. Tuolla.» Remes osoitti kädellään.

»Minkä takia?»

»Saalisvaisto kuulemma. Sieltä pitää tuleman jotakin.»

»Meillä on niin lyhyt matka enää kuljettavana, että...»

»Jefremoffin vaisto on kyllä useimmiten ollut oikeassa.»

Aulanko avasi karttalaukun ja tarkisti paikan, vilkaisi oikealle puron taakse mäkeen. Jefremoff oli jossain sen rinneellä tai sen päällä.

»Tästä tuonne», Remes näytti kartasta. »Siinä on hyvä kohta.»

»Tiehän siinä menee tosiaan», Aulanko sanoi. Hän vilkaisi kelloaan. Se oli kahdeksan illalla. He kävelivät päivät ja yöt miten sattuiivat olemaan hereillä tai unessa. Valoisten öiden aikaan liikkuminen oli yhtä lailla vaarallista tai vaaratonta mihin vuorokauden aikaan tahansa. »Mahdotonta jäädä kuin päiväksi korkeintaan. Millä todennäköisyydellä siellä ketään kulkee?»

»Millä ja millä...» Remes naurahti. »Se menee miten se sattuu menemään joka tapauksessa. Eli eiköhän jäädään kyt-täämään, kokeeksi. Meillä on vielä kutejakin jäljellä.»

»Eihän se mitään ota jossei annakaan», Aulanko sanoi.

»Nimenomaan. Ja eikös se ole vähän niin kuin meidän hommia.»

Aulanko hymähti. Remeksen iloisen velvollisuudentun-toinen verenhimo miellytti häntä. Tämä oli kuin metsästäjä, joka ei ikinä päässyt kotiin, koska ei malttanut olla käymättä kokemassa vielä yhtä ansaa.

»Mennään», Aulanko sanoi, ja sillä päätöksellään sinetöi taas yhden lopun ja alun.

2

Puolet ryhmästä makasi mäen rinteessä sankassa kuusikossa ja poltteli vähiä tupakoitaan, Aulanko, Remes, Plym ja Hautamäki. Kaksi miestä makasi tiheikössä tien vieressä, Jefremoff ja Huttunen. Koistinen ja Seppälä varmistivat sadan metrin päässä. Jääskeläinen oli jossakin.

Hautamäki viritteli kuivista oksista pientä tulta. Hän oli tehnyt kaurahiutaleista, vedestä ja kuusenkerkistä pakkiinsa pöperön, murskannut sinne vielä jäljelle jääneitä sokereita.

»Näistä tulee vitamiinia ja hivenainetta», Hautamäki sanoi. »Kuusenkerkkä on ihmeaine, se korjaa kehoa sisältäpäin, voimien tasapaino menee kerrasta kuntoon.»

»Tuota tuota... Mikset sinä sitten pane enemmän sitä?» Plym kysyi. »Tai söisit pelkkää kerkkää, ei tarttisi kantaa hart-
suja pitkin korpia.»

Hautamäki ei huomannut Plymin vinoilevaa äänensävyä vaan selitti asiaansa tosissaan, ties kuinka monetta kertaa.

»Menee maha umpeen jos pelkkää kerkkää syö. Mutta on se toimivaa ainetta. Otetaan vaikka metso, iso lintu, vahvat sii-
vet. Näitä kerkkiä ne syö eikä muusta välitä», Hautamäki sanoi
hyväntuulisesti tulta sytytellen. »Ja voimaa tulee. Jos ihmisellä
olisi suhteessa yhtä vahvat kädet, me ei tarvittaisi vinssejä tava-
roitten nostelemiseen.»

»Eikä mihinkään muuhunkaan», Plym nauroi. »Lennettäi-
siin vaan.»

Hautamäkikin nauroi, ymmärtämättä, että tässä pilailtiin
nyt hänen kustannuksellaan.

»Hautamäki olisi kuin metso... kasvaisi helтта otsaan»,
Remes hekotti nauramaan.

Hautamäki elehti kädellään, minkälainen helтта hänen
otsaansa nousisi ja nauroi niin että oli tikahtua ja Aulanko
joutui yskähtämään ja viittomaan kaikkia pitämään pienem-
pää meteliä.

Plym otti esiin viidensadan markan setelin ja pyöritteli sitä
kädessään.

»Meinasitko tarjota sytykkeeksi?» Aulanko kysyi. Hän
makasi kyljellään, nojasi päätään kämmeneensä ja nyhti toi-
sella kädellä lehtiä mustikanvarvuista edessään. Ne tuoksuivat
valmiilta marjoilta. Marjat itse olivat vielä raakileita eikä niitä
ollut kovin paljon. Huono marjavuosi luvassa.

Remes nojautui eteenpäin, nyt oli tulossa jotakin
mielenkiintoista.

»Saat tämän, jos poltat siihen reiän», Plym sanoi
Hautamäelle.

Hautamäki hymähti. »Tässä nuotiossa? Menee pilalle koko
seteli, mitä sillä sitten enää tekee?»

»Yhden pienen reiän vain.»

Hautamäki otti käteensä palavan oksan ja ojensi toisen

kätensä Plymiä kohti, hieroi peukaloa ja etusormea yhteen, odotti seteliä niiden väliin. Plym ojensi seteliä, ja juuri kun Hautamäen sormet olivat nappaamassa sen, vetäisi setelin pois.

»Yhdellä ehdolla. Setelin täytyy olla sinun käsivarttasi vasten kun siihen palaa reikä.»

Ilmeestä näki, että Hautamäki ei käsittänyt.

Plym kääri hymyillen likaisen hihansa ja painoi sormillaan setelin tiukasti ja tasaisesti käsivarttaan vasten.

»Kas tällä tavalla. Seteli on sinun, kun poltat siihen reiän. Omaa kättäsi vasten.»

»Helppo homma», Hautamäki sanoi.

»Älä tee sitä», Aulanko sanoi.

»Kai minä viisisatasen otan, kun tarjotaan», Hautamäki sanoi.

»Tekee kipeää», Remes sanoi.

Hautamäki puntaroi asiaa mielessään parin hetken ajan ja teki sitten päätöksen.

»Moni muukin asia tekee!» hän naurahti ja napsautti sormiaan.

Plym ojensi setelin naurua pidätellen. Hautamäki nappasi sen itselleen, arveli oikean kätensä sietävän kipua paremmin ja alkoi mallata seteliä paikoilleen huuliaan mutristellen. Aulanko puri huultaan, muttei enää puuttunut asiaan vaan keskittyi tutkimaan mustikanvarpuja.

Hautamäki valitsi pikku nuotiostaan pari ohutta pihkaista kuusenoksaa, ne paloivat paksusti ja mustanpuhuvin kärjin. Hautamäki käänsi käsivarttaan, tuki oksat saappaansa alle ja kätensä liekinkärjen ylle. Toinen käsi piteli seteliä paikallaan.

»Tässä ei kauan nokka tuhise», hän sanoi päättäväisenä.

»Auts», Remes irvisteli myötäeläen sitä, mikä oli tulossa.

Aulanko pyöritti päätään. Katsomattakin tiesi, mitä tuleman piti, eikä hän voinut vaikuttaa siihen. Häntä ahdisti, teki mieli raapia itseään, päästä pesulle, saunaan. Hän inhosi tätä kaikkea, sananvaihtoa, lätinää, pakkiporukoita, iänikuista kaupankäyntiä, veistelyä ja vänkäämistä niin kuin oma-arvontuntoinen kaksikymmenkuusivuotias mies ainakin. Kolme viikon

metsäreissun jälkeen hän olisi ollut valmis vaikka ampumaan itseään käteen jos se olisi päästänyt hänet nopeammin pois.

Pois... mutta minne?

Tukikohdassa Aulanko tappoi aikaa korttipelissä, lukemalla romaaneja, auttamalla miehiä rustaamaan kirjeitä satunnaisille tai vakinaisille kirjeenvaihtotovereilleen, mielitietyilleen. Aulanko kehitteli kirjeisiin ylitsevuotavia sanankäänteitä, houkutteli ja lietsoi kirjeen kohdetta kuivasti hymyillen. Hänen huvittuneisuuttaan happamoitti se, että hän tiesi olevansa ainoa, jota virkkeiden tarpeettomat koukerot ikinä tulisivat naurattamaan. Kaikki muut lukisivat ne tosissaan, jopa vaikuttuneina.

Hän halusi pois... Mutta minne?

Lomalle? Jota hän ei sietänyt sen paremmin. Lomissa pahinta oli se, että ne olivat lomaa, ohimenevä katkos, jonka lopun tiesi jo. Se oli kuin juopumuksen humaus sekoitettuna samanaikaiseen krapulaiseen pahoinvointiin. Toiseksi pahinta oli se, että lähtiessään lomille hän joutui palaamaan hetkeksi omaan siviilielämäänsä, josta hän myöskin tahtoi pois.

Minne?

Ulkomaille?

Hänhän oli jo ulkomailla... Neuvostoliitossa.

Liekki alkoi polttaa Hautamäen käsivartta melkein heti. Hautamäen posket kiristyivät ja silmät siristyivät, otsa meni uurteille. Urheilijankasvoille tuli sama umpimielisen päättäväinen ilme kuin tappelussa tai hiihtotaipaleella. Plymin kasvoilla oli kiero hymy. Hautamäki puri hammasta, laske liekkiä hieman alemmas ja käänsi kättään, katsoi seteliä. Se oli mustunut, mutta mitään reikää muistuttavaakaan ei vielä näkynyt.

»Antaa mennä vaan», Plym kannusti. »Viisisatanen on kohta sinun.»

Hautamäki veti henkeä, pidätti sitä ja nosti liekin uudestaan seteliä vasten. Musta tervainen savu pujotteli hänen käsivartensa vaaleissa karvoissa ja nokesi ne. Aulanko nosti katseensa. Kirkas liekki nuoli ihoon painettua seteliä muttei

tietenkään päässyt siitä läpi, paperinpala oli painettu tiukasti ihoa vasten. Nyt ihon pintalämpötila oli alkanut nousta. Liekki paloi kolmensadan asteen lämpötilalla ja se korvensi ihoa setelin läpi. Ihminen on suurimmaksi osaksi vettä. Nyt tuo vesi alkoi paikallisesti kiehua. Hautamäen kasvot kalpenivat äkisti ja hän vavahti. Aulanko näki rakkuloiden nousevan punaiseksi muuttuneeseen käsivarteeseen, setelin viereen, sen alta.

»Lopeta jo», Aulanko sanoi. »Plym vedätti sinua.»

»Enkä lopeta. Tämä viisisatanen on minun», Hautamäki ärähti.

Remes pyöritti päätään ja raapi niskaansa.

Aulanko nousi seisomaan ja lähti kävelemään mäkeä ylös. Kuusenoksa pyyhkäisi hänen kasvojaan ja vei melkein lakin päästä. Aulanko tarttui oksaan nasakasti ja väänsi sen poikki, vaikkei se ollut tehnyt hänelle mitään. Hänhän se oli sitä päin kävellyt.

Aulanko oikaisi kenttälakkinsa ja käveli leukojaan kiristellen kuusten alla. Hän olisi ihastellut upottavaa, pehmeää sammalta, joka oli levittäytynyt kaikkialle, ellei olisi kuullut yhä takaansa matalaa urinaa, Hautamäen tuskanvaikerrusta. Vitun Hautamäki, pitikö olla ahne, ja vitun Plym ainaisine metkuineen. Kohta vaikerrus lakkasi kuulumasta, sen sijaan astui metsän humina.

Rinteessä oli kostea paikka. Siinä näkyi hirven jälkiä ja vähän matkan päässä kasa tuoreita jätöksiä. Metsä eli omaa elämänsä, josta heidän ihmisten näkyviin tuli tuskin mitään. Ja ymmärsivätkö he sitäkään, minkä havaitsivat? Pystyikö havaitsemaan jotain, mitä ei ymmärtänyt? He haparoivat metsässä. Metsän väki ei ollut kiinnostunut heistä eikä heidän jäljistään, siksi heitä siedettiin, ainakin vielä.

Aulanko istahti mäen päälle. Sieltä ei nähnyt oikeastaan mitään. Kuuset peittivät näkyvyyden joka suuntaan paitsi suoraan ylös. Hän kuuli lentokoneen äänen ja katsoi taivaalle. Taivas oli vaaleansininen ja korkea, latvat estivät häntä näkemästä kolmea amerikkalaisvalmisteista hävittäjää, joka lensivät korkeuksissa kohti lounasta, jonkin kilometrin päässä, jotain

tehtävänsä suorittamassa. Jossain pärähti tikka. Uudestaan. Aulanko tunki rauhoittuvansa, paino rinnan päällä helpotti. Aulanko painoi selkensä ja niskansa ja päänsä sammaleeseen ja nukahti jalat yhä koukussa.

3

Hän heräsi tikan pärähdykseen. Ja taas. Sen sävy oli muuttunut. Se säksätti naristen, pärisi vihaisesti. Aulanko ponkaisi pystyyn ja lähti juoksemaan rinnettä alas. Käsikranaatti jysähti tiellä, kuului ropinaa ja lisää laukauksia.

Heidän äskeisillä leposijoillaan pieni nuotio oli sammunut. Hautamäen pöperö oli yhä keittämättä. Hautamäki istui kalpeana selkä kuusenrunkoa vasten ja inisi hieroen ja hakaten takaraivoaan pihkaiseen, oksantikkuiseen runkoon. Hänen niskastaan, korvansa takaa, valui vähän verta, oksien kannat olivat lyöneet ihon rikki. Sammaleella Hautamäen edessä oli kaksi palanutta kuusenoksa ristissä ja viidensadan markan seteli. Seteli oli tuhoutunut, se oli nokeentunut mustaksi ja sen keskelle oli hiiltynyt reikä. Hautamäen käsivarsi oli tummanpunainen kahdenkymmenen sentin matkalta, sen keskellä isot palorakkulat, niiden keskellä mustaksi palanut läiskä.

Aulanko ei vaivautunut seisahtamaan vaan syöksyi alamäkeen etusormi liipasinkaarta vasten puristuneena.

Tietä reunustavaan pöpelikköön päästyään Aulanko löi maahan Huttusen ja Jääskeläisen väliin ja tähtäsi konepistoolin piippua pitkin tielle. Kaikki oli jo ohitse. Hänen miehensä olivat tuhonneet kaksi autoa keskelle tietä. Ensin kulkenut oli sotilasauto, rättikatto alhaalla, samoin tuulilasi. Pikakivääri oli valmiudessa konepellillä mutta ampuja ei varmasti ollut ehtinyt ampua laukaustakaan. Hän lojui hengettömänä pelkääjän paikalla, pää kuljettajan sylissä, olkapää pystyssä. Kuljettaja istui selkä suorana penkillä, pää – se mitä siitä oli jäljellä – takakenossa selkänöjan varassa. Kulma oli niin luonnoton, että silmä kiinnitti siihen huomiota enemmän kuin siihen, että

sierainten yläpuolelta koko pää oli pelkkää luista riekaletta ja valuvaa ja tipahtelevaa veristä muhjuu. Kädet puristivat yhä rattia.

»Napakymppi. Tuosta noin vaan. Laskin ennakon, olin etukäteen mitannut noiden puiden etäisyyden, tuon männyn tuolla kaukana ja sitten tuon tuossa. Kun auto ehti tuonne, aloin laskea, yksi sekunti, kaksi sekuntia...» Huttunen selitti. Hän silmiensä pupillit olivat pikkuriikkiset ja kasvojen piirteet näyttivät tavallistakin raskaammilta. Huttunen viilaili mielellään luotiensa päät ristiin ja oli sitä mieltä, että ihmisten tappamisessa oli jotakin hienoa ja jopa ihmeellistä ja että se ei luonnistunut kaikilta yhtä hyvin vaan vaati tekijältään poikkeusominaisuutta, joka oli vaikeasti hahmotettavissa ja mahdoton nimetä. Huttunen koki, että hänellä tuo ominaisuus oli. Hän ampui ihmisiä mielellään ja harjoitteli ampumista päivittäin. Hän kehitti itseään jatkuvasti myös pistimen ja kenttälapion käytössä ja opiskeli painia ja nyrkkeilyä Hautamaen kanssa.

Maastoauton takana toinen auto, muhkeamuotoinen siviiliauto, varmaan amerikkalainen, oli yrittänyt peruuttamalla karkuun. Sen perän alla oli räjähtänyt käsikranaatti, toinen rengas oli vääntynyt melkein irti. Ovet oli ammuttu rei'ille. Takaikkunat olivat sälytyneet, etuikkunat rikkoutuneet ja pudonneet. Ikkunoista ei kurkistellut kukaan. Rikkoutuneesta jäähdyttimestä suhisi höyryä. Bensa haisi. Remeksellä oli käsikranaatti kädessään.

»Älä heitä!» Aulanko komensi ja nousi ojasta. Nyt ei tarvittu tulipaloa. Aulanko käveli autoa kohti, tähtäsi lonkalta ja ampui vielä kolme laukausta ovien läpi vaakasuoraan, yhden toisensa perään. Ne pamahtivat yksinäisinä ja orpoina, turhina, niin kuin varmuuden vuoksi ammutut laukaukset melkein aina.

Aulanko lähestyi autoa konepistooli olalla, nyt hän näki jo ikkunasta sisään. Autonkuljettaja retkotti etupenkkien päällä poikittain, kyljellään, kasvot selkänojaa vasten ja kädet kasvojen edessä kuin olisi aikonut kaivautua sitä kautta turvaan. Upseeri takana, valuneena lattialle. Kummankin korvista valui veri. Kun Aulanko vetäisi takaoven auki, upseerin pää työntyi

ulos kynnyksen yli. Aulanko antoi Remekselle merkin. Tämä tarttui upseeria takin kauluksesta ja repi ulos, painoi tuohitöppönsä penkin syrjää vasten voimaa saadakseen ja ponnisti, upseeri mätkähti tien – tai paremminkin kärrypolun – hiekkään. Remes kieräytti ruumiin selälleen, se totteli, ei pannut eikä sanonut vastaan. Muutkin miehet Hautamäkeä ja varmistamassa olevia Seppälää ja Koistista lukuun ottamatta olivat tulleet tielle ja katselivat kuollutta majuria. Tällä oli tummaksi kerityt hiukset, tummat, tuuheat kulmakarvat ja lyhyt sankka sänki kasvoillaan. Tumma tuuhea karvoitus ja kasvoille jämmettyt tuskan irvistys saivat hänet näyttämään epäinhimilliseltä, univormuun puetulta ihmispedolta. Huttunen sormeili veitsenteräväksi teroittamaansa kenttälapion reunaa.

»Hävisit sitten sen viisisatosen», Aulanko sanoi Plymille.

Plym sylkäisi tomuun.

»Huvista täytyy maksaa», hän naurahti.

Jefremoff kurotti auton takapenkille ja nosti sieltä nahkaisen asiakirjalaukun. Aulanko pyöräytti konepistoolinsa selkään. Jefremoff viskasi laukun alakautta Aulangolle. Aulanko pudottautui kyykkysilleen ja avasi laukun, plarasi papereita pikaisesti, pudotti ne takaisin ja napsautti laukunsoljen kiinni, nousi seisomaan.

»Hyvä Jefremoff, se oli hyvin aavistettu taas kerran», Aulanko kehaisi. »Tämä oli tässä, nyt pikamarssia komppanian saunaan. Plym, saat kantaa Hautamäen reppua, kunnes ollaan perillä. Huttunen, ilmoita Koistiselle ja Seppälälle.»

Huttunen nyökkäsi, pudottautui sitten äkkiä kyykkyyen ja iski kenttälapiollaan majuria kaulaan aataminomenan alle, pää leikkautui irti nirskahdaen, kenttälapion kärki löi hiekkään, hiekanjyvät ja pienet kivet rasahtivat terän alla ja katkaistusta henkitorvesta kuului pitkä suttuinen ääni. Jääskeläinen nauroi pitkää ja kähisevää heittiön naurua. Huttunen nousi yhtä nopeasti kuin oli kyykistynytkin, kääntyi kantapäällään, teki Aulangolle kunniaa ja lähti juoksemaan tietä pitkin sinne suuntaan, mistä venäläisten autot olivat tulleet, toinen saappaanpohja heilui puoliksi irrallaan. Plym irvisti. Majurin irti-

leikattu pää irsti. Aulanko otti leipälaukusta pervitiiniputkilon ja ravisti kädelleen pillerin. Sen jälkeen olisi vielä yksi. Jääskeläinen potkaisi majurin päätä voimiensa takaa ja sai sen lentämään ojaan ja hankasi sitten nauraa kähisten saappaankärkensä puhtaaksi toisen saappaan varteen. Aulanko huuhteli pillerin alas, kenttäpulloon ei jäänyt enää paljon vettä, se pitäisi täyttää heti tilaisuuden tullen. Oli muistettava juoda vaikkei ollut jano. Kohta Aulanko jo käveli metsää reppu selässään, laukku sen läpän alle tungettuna, konepistooli kaulassa roikuen. Hän näki edessään vilauksia Remeksestä ja Jefremoffista, näiden johtaessa taas kulkuetta, ja tiesi toisten miesten seuraavan letkana perässään. Pois oli pitkä matka, mutta rykmentin majoituspaikkaan enää päivän verran.

Reissu oli mennyt ihan nappiin.

*Jokainen matka
on henkinen matka.*

*Jokainen matka
on paluu.*

Vuosi 1943, Vienan Karjala. Luutnantti Aulanko miehineen saa tehtäväkseen opastaa joukon saksalaisia kansatieteilijöitä rintamalinjojen taakse. Saksalaisilla on mukanaan salaperäinen laite, jonka avulla he uskovat löytävänsä myyttisen pohjoisen valtakunnan, Bjarmian. Kun retkikunnan rivit alkavat harveta, käy selväksi, että nyt ollaan matkalla maisemaan, josta kartat eivät kerro.

Teemu Kaskisen *Vieraat kunnaat* on lajityyppien rajoja runnova, hirtehisen hauska romaani sodasta, salatieteistä ja ihmismielen kivisistä paikoista.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-48434-0